

Asia

Ehdotus komission täytäntöönpanoasetukseksi koskien unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämistä ja muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 73/2013 vp, E 64/2015 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on antanut vieraslajiasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennaltaehkäisemisestä ja hallinnasta (EU) N:o 1143/2014) nojalla ehdotuksen täytäntöönpanoasetukseksi unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämisestä. Komission täytäntöönpanoasetuksesta, joka koskee täydennettyä vieraslajiluetteloa, äänestetään EU:n vieraslajikomiteassa 19.6.2017.

EU:n ensimmäinen luettelo (37 lajia) tuli voimaan 3.8.2016.

Eduskunnalle on 24.10.2013 ja 30.1.2014 toimitettu U-kirjelmät EU:n vieraslajiasetuksen valmistelusta ja Suomen kannoista sekä 6.11.2015 E-kirjelämä komission täytäntöönpanoasetuksesta koskien EU:n ensimmäistä vieraslajiluetteloa.

Suomen kanta

Supikoira

Jos supikoira otetaan EU:n vieraslajiluetteloon, Suomi pitää tärkeänä, että Suomi voi jatkaa turkiselinkeinoa EU:n vieraslajiasetuksen mukaisen komission hyväksynnän sekä kansallisten lupien (9 artikla) mukaisesti.

EU:n vieraslajiasetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltio voi hakea komissiolta hyväksyntää unionin luetteloon otetun lajin edelleen hyödyntämiseksi, jos tähän on pakottavaan yhteiskunnalliseen etuun liittyviä syitä. Suomi voi hyväksyä supikoiran ottamisen EU:n vieraslajiluetteloon, jos asetuksen 9 artiklan mukaista hyväksyntää voidaan soveltaa supikoiran turkistarhaukseen. Suomi edellyttää lisäksi, että ennen kuin luettelon täydentämisestä äänestetään, komission kanssa päästään yhteisymmärrykseen 9 artiklan mukaisten hyväksyntöjen ja kansallisten lupien vaatimista menettelyistä ja niissä

toiminnalle asetettavista ehdoista. Suomi neuvottelee parhaillaan komission kanssa seuraavista edellytyksistä luettelon hyväksymiselle:

- elinkeinoa (supikoiran turkistarhausta) voidaan jatkaa vieraslajiasetuksen 9 artiklan mukaisesti yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti pakottavista syistä;
- komissio myöntää hyväksynnät turkiselinkeinon jatkamiseksi toistaiseksi voimassa oleviksi, jolloin hyväksynnät voitaisiin sitoa esim. turkistarhojen toistaiseksi voimassa oleviin sertifiointijärjestelmiin, tai vähintään riittävän pitkäksi ajaksi (noin 10-20 vuotta), ja jolloin hyväksynnät voidaan uusida;
- luetteloa hyväksyessä säädetään riittävästä siirtymäajasta (1-1,5 vuotta) vieraslajiasetuksen mukaisten vaatimusten toteuttamiseksi, esim. supikoiran karkaamisen estämiseksi;
- tietyistä yksityiskohdista kuten yksilöiden merkintävaatimuksesta päästään komission kanssa yhteisymmärrykseen.

Suomi kannattaa luontoon levinneen supikoiran leviämisen rajoittamista erityisesti siellä, missä sen aiheuttama riski monimuotoisuudelle on suurin, kuten kosteikoilla tai tärkeiden lintuvesien ympäristössä. Suomi kannattaa myös alueellista yhteistyötä naapurimaiden (mm. Ruotsi ja Norja) kanssa supikoiran torjumiseksi eri hankkeiden kautta. Nämä linjaukset ja tavoitteet voitaisiin sisällyttää Suomessa erikseen laadittavaan lajien hallintasuunnitelmaan.

Jos Suomi pääsee komission kanssa yhteisymmärrykseen edellä todetuista edellytyksistä niin, että hyväksymis- ja lupaprosessi saadaan sekä yrittäjille että viranomaisille toimivaksi, Suomi voi äänestää luettelon hyväksymisen puolesta 19.6.2017.

Muut lajit

Suomi pitää muiden ehdotettujen lajien ottamista unionin luetteloon hyväksyttävänä. Suomen kanta on ollut, että unionin luetteloon tulee sisällyttää ensisijaisesti sellaisia lajeja, jotka eivät vielä esiinny unionin alueella tai jotka ovat levinneet vain hyvin pienen osaan unionia, koska tällaisten lajien torjunta on kaikkein kustannustehokkainta. Luetteloon ehdotettu jättipalsami on jo laajasti levinnyt Suomen luontoon, joten lajin sisällyttämistä kansalliseen luetteloon voitaisiin pitää torjunnan kannalta riittävänä. Lajin sisällyttäminen EU:n luetteloon voidaan kuitenkin hyväksyä. Suomi voi valita ensisijaiset jättipalsamin torjuntatoimet kansallisessa hallintasuunnitelmassaan. Kaukasianjättiputken lisääminen unionin luetteloon merkitsee käytännössä lajin poistamista kansallisesta luettelosta (valtioneuvoston asetus).

Pääasiallinen sisältö

Komission esitys

EU:n komissio toimitti jäsenmaille 1.3.2017 ehdotuksensa komission täytäntöönpanoasetukseksi unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla.

Komissio on hyväksynyt vieraslajiasetuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädettyjen perusteiden pohjalta unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon, jota on päivitettävä tarpeen mukaan, asetuksen artiklan 4(2) mukaisesti.

Käytettävissä olevan tiedon pohjalta komissio esittää saatavilla olevan tieteellisen näytön ja vieraslajiasetuksen mukaisesti tehdyn riskinarvioinnin perusteella, että seuraavat 12 lajia täyttäisivät unionin kannalta merkityksellisille haitallisille vieraslajeille säädetyt perusteet: afrikanhanhi (*Alopochen egyptiacus*), vesikajalehti (*Alternanthera philoxeroides*), mesisilkkiyrtti (*Asclepias syriaca*), kiehkuravesirutto (*Elodea nuttallii*), värigunnera (*Gunnera tinctoria*), kaukasianjättiputki (*Heracleum mantegazzianum*), jättipalsami (*Impatiens glandulifera*), peittolapaheinä (*Microstegium vimineum*), kampaärviä (*Myriophyllum heterophyllum*), supikoira (*Nyctereutes procyonoides*), piisami (*Ondatra zibethicus*) sekä arabiansulkahirssi (*Pennisetum Setaceum*).

Näistä lajeista Suomessa luontoon levinneinä esiintyy neljä, joista kasveja on kaksi ja selkärankaisia kaksi. Suomessa luonnossa esiintyvistä lajeista kasveja ovat kaukasianjättiputki (*Heracleum mantegazzianum*) ja jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) sekä selkärankaisista supikoira (*Nyctereutes procyonoides*) ja piisami (*Ondatra zibethicus*). Suomessa arabiansulkahirssiä (*Pennisetum Setaceum*) kasvatetaan kuivakukkana ja leikkokasvina, kiehkuravesiruttoa (*Elodea nuttallii*) todennäköisesti myydään akvaariokasvina, sekä värigunneraa (*Gunnera tinctoria*) ja mesisilkkiyrttiä (*Asclepias syriaca*) viljellään ilmeisen harvoin koristekasveina.

Suomessa turkistarhauselinkeinolle tärkeä minkki ei komission ehdotuksen mukaan ainakaan tässä vaiheessa sisälly EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon, mutta lajia on ehdotettu listattavaksi myöhemmässä vaiheessa.

Komissio on todennut, että edellä sanottujen lajien osalta on asianmukaisesti otettu huomioon vieraslajiasetuksessa säädetyt edellytykset myös täytäntöönpanokustannusten, toimien toteuttamatta jättämisestä aiheutuvien kustannusten, kustannustehokkuuden sekä sosioekonomisten näkökohtien osalta (4 artiklan 6 kohta). Komissio myös ilmoittaa, että unionin luetteloa koskevan edellisen komission täytäntöönpanoasetuksen (EU No 2016/1141) hyväksymisen jälkeen tullitariffeihin liittyvät niin sanotut CN-koodit on päivitetty, minkä johdosta myös aiempaa täytäntöönpanoasetusta tulisi täydentää.

Komissio on valmistellut ehdotuksensa unionin luetteloon otettavista haitallisista vieraslajeista vuoden 2016 ja 2017 alkuvuoden aikana. Komissio on antanut alustavan luetteloehdotuksen tiedoksi myös Maailman kauppajärjestölle WTO:lle alkuvuodesta 2017. Kansallisen lainsäädännön pohjana on laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 1709/2015.

Supikoira

Jäsenvaltiot voivat ehdottaa lajeja EU:n vieraslajiluetteloon ja sitä varten teettää lajeista riskinarviot. Suomen kannalta on huolestuttavaa, että EU:n luetteloon on esitetty tällä täydennyskirroksella otettavaksi supikoira, jolloin myös lajin kasvattaminen turkistuotantoon olisi EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti kiellettyä. Supikoiran turkistuotannolla on Suomessa alueellisesti ja paikallisesti hyvin merkittävä taloudellinen arvo (noin 75 supikoiraturkistarhatilaa ja supikoiran nahan keskimääräinen kokonaismyynnin hinta noin 17 miljoonaa euroa /vuosi).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 291 artikla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennaltaehkäisemisestä ja hallinnasta (EU) N:o 1143/2014 (vieraslajiasetus), 4 artiklan 1 kohta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kyseessä on komission täytäntöönpanoasetus.

Kansallinen valmistelu

EU18-jaosto (maatalous- ja elintarvike) (kirjallinen menettely) 24.4.–26.4.2017

Eduskuntakäsittely

U-kirje U 73/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto MmVL 34/2013 vp

Ympäristövaliokunnan lausunto YmVL 33/2013 vp

Suuren valiokunnan lausunto SuVX 205/2013 vp

E-kirje E 64/2015 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto MmVL 7/2015 vp

Ympäristövaliokunnan lausunto YmVL 11/2015 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission täytäntöönpanoasetus on jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Taloudelliset vaikutukset

Jos supikoira otetaan EU:n luetteloon, EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti lajin kasvattaminen myös turkistuotantoon olisi kiellettyä. Supikoiran turkistuotannolla on Suomessa alueellisesti ja paikallisesti hyvin merkittävä taloudellinen arvo, ja supikoiran ottaminen luetteloon merkitsisi huomattavia yhteiskuntataloudellisia haittavaikutuksia Suomelle. Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton (SKTL ry) mukaan Suomessa oli vuonna 2015 noin 75 supikoiraturkistarhatilaa, mikä vastaa noin 10 prosenttia Suomen kaikista turkistarhatiloista. Supikoiran nahan keskimääräinen hinta oli 112 euroa vuonna 2015, ja kokonaismyynnin hinnaksi arvioidaan 16,8 miljoonaa euroa vuosittain.

Supikoiran turkistarhausta voidaan jatkaa, jos Suomi pääsee komission kanssa yhteisymmärrykseen EU:n vieraslajiasetuksen 9 artiklan mukaisen hyväksymismenettelyn soveltamisesta tarhaukseen. Suomen tulee lisäksi yhteistoiminnassa alan toimijoiden kanssa huolehtia vieraslajiasetuksen mukaisista selvityksistä ja toimenpiteistä turkistarhauksen jatkamiseksi. Komission hyväksyntöjä sekä kansallisia lupia varten kootaan tiedot toimipaikoista ja tarhattavien eläinten lukumääristä, laaditaan toimipaikoille vakiosisältöiset suunnitelmat toimenpiteistä eläinten karkaamisen estämiseksi mm. täydentäen jo olemassa olevia eläinten hyvinvointia koskevia sertifiointijärjestelmiä sekä laaditaan arvio eläinten karkaamisriskistä ja kuvaus riskin vähentämisestä, seurantajärjestelmästä ja karkaamisen

varalle laaditusta valmius- ja tarvittaessa hävittämissuunnitelmasta. Tarhoilla on lisäksi toteutettava tarvittavat toimenpiteet mm. karkaamisen estämiseksi komission hyväksymässä määräajassa.

Supikoiran ottamisesta edellä kuvatulla tavalla sääntelyn piiriin aiheutuisi Suomessa hallinnolle jonkin verran lisäkustannuksia kansallisen lainsäädännön (1709/2015) mukaisista Etelä-Suomen aluehallintoviraston lupaviranomaistehtävien hoitamisesta. Myös kansallisten lupien toimeenpano edellyttää turkistarhoilla nykyiseen verrattuna ylimääräistä viranomaisvalvontaa, josta aiheutuisi vähäisiä lisäkustannuksia.

EU:n vieraslajiasetuksen ja vieraslajiluettelon toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista tehtiin arvio, joka sisältyi hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (HE 82/2015). Siinä oli lähtökohtana, että toimenpiteitä haitallisten vieraslajien hävittämiseksi tai niiden leviämisen rajoittamiseksi ei toteuteta ensisijaisesti viranomaistyönä, vaan vapaaehtoisesti elinkeinonharjoittajien normaalin toiminnan osana. Näin ollen katsottiin, että esimerkiksi kasvilajien sisällyttämisestä EU:n vieraslajiluetteloon koituisi kansalliselle hallinnolle sääntelystä vain vähäisiä lisäkustannuksia ja että nämä kustannukset voitaisiin kattaa valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötöyvuosimäärien puitteissa tarvittaessa hallinnonalan sisäisin kohdennuksin. Tätä arviota ei ole tämän ehdotuksen perusteella tarpeen muuttaa.

Vaikutukset yrityksiin

Luetteloon ehdolla olevat Suomessa mahdollisesti harvinaisesti viljeltävät kasvilajit eivät ole taloudellisesti merkittäviä. Kielloista ei siten arvioida aiheutuvan kasvialan yrityksille taloudellisia menetyksiä. Akvaariokasvina myytävälle lajeille on saatavissa vaihtoehtoja.

Karkaamisen estämiseksi Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton (SKTL ry) mukaan vielä aitaamattomien supikoiratilojen uusien aitojen rakentamisen kustannukset olisivat noin 3 miljoonaa euroa (aitametrejä noin 500 m / tila, á 50 €, ml. 3 porttia / tila, á 5 000 €). SKTL:n arvioiden mukaan suunnitelmat tiloille (vakiosisältöiset suunnitelmat toimenpiteistä eläinten karkaamisen estämiseksi, arvio eläinten karkaamisriskistä ja kuvaus riskin vähentämisestä, seurantajärjestelmästä ja karkaamisen varalle laaditusta valmius- ja tarvittaessa hävittämissuunnitelmasta) olisi noin 1000 – 1500 €/tila, eli kaikille tiloille yksilöllisesti toteutettuna noin 75 000-115 000 €. Sertifiointisääntöjen uudistaminen ja käytäntöön vieminen tuo kustannuksia arvioiden 10 000-30 000 €.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomi on käynyt edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi useita eri tason neuvotteluja komission kanssa sekä toimittanut kirjallista aineistoa Suomen kannan tueksi. Maatalous- ja ympäristöministeri Tiilikainen ja ympäristö-, meri- ja kalastuskomissaari Vella keskustelivat edellä kuvatuista supikoiiraan liittyvistä Suomen huolenaiheista sekä yhteisistä jatkotoimenpiteistä 28.2.2017 jo aiemmin komissaarille toimitetun ministerin kirjeen pohjalta. Komissaari Vella toimitti lisäksi vastauskirjeen ministeri Tiilikaiselle 3.3.2017.

Asiakirjat

Ehdotus komission täytäntöönpanoasetukseksi (EU) .../..., annettu XXX, koskien unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämistä ja muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla (englanniksi)

Liitteet koskien ehdotusta komission täytäntöönpanoasetukseksi (EU) .../..., annettu XXX, koskien unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämistä ja muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla (englanniksi)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Johanna Niemivuo-Lahti, MMM/LVO/LUVE, puh. +358 40 358 5523, johanna.niemivuo-lahti@mmm.fi

Lainsäädäntöneuvos Pekka Kemppainen, MMM/LVO/OIKY, puh. +358 40 173 0249, pekka.kemppainen@mmm.fi

Erityisasiantuntija Johanna Nykyri, MMM/RO/EKY, puh. +358 295 162 471, johanna.nykyri@mmm.fi

Eläinlääkintöylitarkastaja Susanna Ahlström, MMM/RO/EKY, puh. +358 295162436, susanna.ahlstrom@mmm.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	vieraslajit, jaosto maatalous- ja elintarvike (EU 18) MMM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MAVI, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK, YM
